

MİSKİN ed-DÂRİMÎ

(مسکین الدارمي)

Rebia b. Âmir b. Üneyf
b. Şüreyh et-Temîmî ed-Dârimî
(ö. 89/708)

Arap şairi.

14 (635) yılında doğdu. Asıl adı Rebia olup şiirlerinde "miskin"i sıkça kullanması sebebiyle bu kelime lakabı haline gelmiştir. Temîm kabilesinin Dârim koluna mensuptur. Hayatının ilk zamanlarında çektiği yoksulluğa rağmen onurunu, asal et ve şerefini korudu; kabilesi içinde yiğit, şahsiyetli ve erdemli bir kimse, etkili ve edebî değeri yüksek şairlerin sahibi olarak tanındı. Irak valisi Ziyâd b. Ebîh kitlik döneminde Miskin'e yardım etti, geniş otlaklar tahsis ederek onu büyük imkânlar kavuşturdu. Vefatında Miskin Ziyâd için mersiye söyleyince Ziyâd'i sevmeyen Ferezdak buna karşı çıkmıştır (*Divân*, I, 201, 331). Miskin de kendisine cevap vermiş ve hicivleşme bir süre devam ettikten sonra iki şair barışmıştır.

Miskin ed-Dârimî, Emevi yöneticileriyle iyi münasebet kurmuştu. Basra ve Küfe valiliklerinde bulunan Bîr b. Mervân onun şiirlerini beğeniyordu. Yemenliler'e güveni sarsılan Muâviye b. Ebû Süfyân siyasi desteklerini kazanmak amacıyla Temîm, Mudar ve Kays kabilelerinden maaş bağladığı kimseler içinde Miskin'e de yer vermişti. Muâviye'nin bu davranışının sebepleri arasında, İbnü'r-Revvâg ile beraber Nehrevan'da Hâriciler'e ve Küfe eşrafıyla birlikte Muhtâr es-Sekâfi'ye karşı düzenlenen seferlere Miskin'in de katılmış ve zaman zaman kumanda görevinde bulunmuş olması da zikredilir (Taberî, V, 197, 206, 290; VI, 70). Muâviye; oğlu Yezid'i ve liaht tayin etmek istediği zaman şairden yararlanmıştı. Muâviye bu fikrini açıklamadan önce Miskin ed-Dârimî'den oğlu

Yezid'e biat edilmesine dair bir kaside nazmederek kendisinin, âyan ve eşrafın hazır bulunduğu bir mecliste okumasını istemiş, o da, "Bati tahtını Allah boşalttığı zaman şüphesiz halife Yezid olacak" anlamındaki beyti okuyunca ortalığı bir sessizlik kaplamıştı. Şairin bu başarısı kendisine büyük imkânlar sağlamıştır.

Az miktarda eser vermiş şairlerden olan Miskin'in şiirleri genellikle medih ve hiciv konusundadır. Abdurrahman b. Hasân b. Sâbit ile yaptığı şiir atışmasında nazmettiği "Kâsîde-i Lâmiyye"si meşhurdur (Ebû'l-Ferec el-İsfahânî, XV, 118-119). Gazel dışında hamâse, hikemiyât ve fahr gibi temalarda manzumeleri de vardır. Yer yer Arap atasözleriyle süslediği şiirleri taşkınlıktan uzak, ağır başlı ve gerçekçi bir çizgi gösterir. Onun sanatının orijinal bulunan yönü kıskançlık (gayret) konusundaki şiirleridir. Ebû Ubeyde bu alanda nazmedilmiş en güzel şiirlerin Miskin'e ait olduğunu söyler. Bu tür şiirlerinde o ölçülu ve hoşgörülü bir kıskançlığı işlemiştir.

Miskin ed-Dârimî'nin yaşadığı yıllar isitişâh asrı denen ve yaklaşık II. (VIII.) yüz yılın ortalarına kadar devam eden dönenme rastladığından en eski nahiv kaynaklarından itibaren eserlerin pek çokunda beyitleri yer almıştır. Sîbeveyhi *el-Kitâb*'ında onun birkaç beytini delil olarak kullanmıştır (I, 256, 307, 308; II, 279). Abdülkâdir el-Bağdâdî, İbnü'l-Hâcîb'in *el-Kâfiye*'si ile onun üzerine Radî el-Este-râbâdî'nin yazdığı şerhte Miskin'in örnek olarak zikredilmiş beyitlerini ele alıp çeşitli yönlerden incelemekte ve gramerçilerin değerlendirmelerini aktarmaktadır (*Hizânetü'l-edeb*, III, 67-73). Câhîz, Miskin'in birkaç beytini naklederken (*el-Beyân ve'l-tebâyîn*, I, 322, 351; III, 81) Şerîf el-Murtazâ birçok beytini muhtelif vesilelerle kaydetmiştir (*Emâli'l-Murtazâ*, I, 309, 471, 472, 476, 633; II, 118, 160). Mis-

kîn'in çeşitli kaynaklarda bulunan şiirlerinin Hâsim et-Ta'an tarafından yayıldığı söyleniyorsa da (Bağdad (?)) bunun mevcudiyeti tesbit edilememiştir. Abdullah el-Cübûrî ile Halîl İbrâhim el-Atîye'nin yaptığı neşir elli beş kısa parça (kâfiye) ve 300 civarında beyitten oluşmaktadır (Bağdad 1389/1970).

BİBLİYOGRAFYA :

Ferezdak, *Divân*, Beyrut, ts. (Dâru Sâdir), I, 201, 331; Sîbeveyhi, *el-Kitâb* (nşr. Abdüsselâm M. Hârûn), Kahire 1408/1988, I, 256, 307, 308; II, 279; Cumâhî, *Fuhûl'u's-su'âra'*, I, 309-311; Câhîz, *el-Beyân ve'l-tebâyîn*, I, 322, 351; III, 81; Belâzûrî, *Ensâb*, IV/A, s. 145, 146; V, 169; Taberî, *Târih* (Ebû'l-Fazl), V, 197, 206, 209, 290; VI, 70; Ebû'l-Ferec el-İsfahânî, *el-Eğâni*, XV, 118-119; XX, 205-214; XXI, 352, 353; Şerîf el-Murtazâ, *Emâli'l-Murtazâ*, Kahire 1954, I, 309, 471, 472, 476, 633; II, 118, 160; Yâkût, *Mu'cemü'l-üdeba'*, VI, 126-132; Abdulkâdir el-Bağdâdî, *Hizânetü'l-edeb* (Bulak), I, 465-468; III, 67-73; Sezgin, GAS, II, 323; Ömer Ferruh, *Târihu'l-edeb*, I, 518-520; Şevki Dayf, *Târihu'l-edeb*, II, 269, 337-338; Seyîd Abdullah et-Tilbâni, "Il Poeta Omeyyade Miskin al-Dârimî", AION, XXIX (1979), s. 179-189; Merzûk b. Sanîtân b. Tinbâk, "et-Tesâmu fi'l-gâyre fi'sîri Miskin ed-Dârimî", ed-Dâre, XIII/2, Riyad 1408/1987, s. 69-97; Ch. Pellat, "Miskin al-Dârimî", EI² (ing.), VII, 145-146.

 M. REŞİT ÖZBALIKÇI

MİSKİNLER TEKKESİ

Cüzzamlıların tecrit edildiği mekân,
cizzamhâne;
Üsküdar Cüzzamhânesi.

Sözlükte "âciz, zavallı, yokşul; tepkisiz, hareketsiz" anlamlarına gelen **miskin** sıfatı cüzzamlıların niteliklerine uyduğu için bu hastalığa isim olmuş ve halktan ayrı tutulan cüzzamlıların barındırıldığı müstakil binalara (leprosarium) **miskinhâne**, **miskinler tekkesi**, **miskinler dergâhi** ve **meczûmîn zâviyesi** gibi isimler verilmiştir. Bunlara tekke, zâviye veya dergâh denilmesinin sebebi, genellikle tarikat pîrinin türbesi yanında bulunan ve insanların müstakil bir grup halinde yaşamalarına elverişli olan tekkelere benzetilmesi, cüzzamlıların topluma karışmayarak tekke sahinleri gibi münzevî bir ömrü sürdürdülerinden ileri gelmektedir. Bu adlandırmada -Avrupalılar'ın yakın çağlara kadar lânetli saymalarının aksine- cüzzamlıların hoşlanmayacakları bir isimle gururlarının kırılmaması da söz konusu olsa gerektir; nitekim idarecilerine de "şeyh" deniliyordu (bk. CÜZZAM). Ayrıca halkın tekke ve dergâh dervişlerine yardım ettiği bilindiğinden miskinler tekkesi adı cüzzamlılarla sadaka verilmesine ves-

Miskinler Tekkesi'nin 1914 yılındaki durumunu gösteren Ali Rıza Bey tarafından çizilmiş karakalem resim (Ahmet Süleyîl Ünver, *Tâbi Târihi*, İstanbul 1943, s. 257)